

Οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ ἐδυνηρότερον ἀλλὰ καὶ οὐδὲν περιεργότερον τῶν μυστηρίων τῆς ἐλληνικῆς δικαιοσύνης, ὅπως γίνεται ἡ διαχείρισις αὐτῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη· κακοῦργοι ἀπελύθησαν ἱεροκρυφίως τῶν φυλακῶν, καὶ ἄθωοι ἐγκαθειρχθῆσαν ἀργυρολογίας ἢ προστάσις ἢ ἐκδικήσεως ἕνεκα· φράκελλοι ἐκκρεμῶν δικῶν ἐρρίφθησαν εἰς τὰ ἄχρηστα, ἐνῶ ἐσθῆποντο ἐν φυλακῇ οἱ κατηγορούμενοι, καὶ ὑπόδικοι σταλέντες ἐκ Τουρκίας περιμένουσι στέγοντες νὰ συμπληρωθῶσιν αἱ ἀνακρίσεις, αἵτινες ἐγένοντο ὑπὸ ἀμαθῶν προξενικῶν λειτουργῶν. Καὶ ὅμως, ἐνθυμίσαι ἂν ἤκουσας πολλάκις τοὺς ῥητορεύοντας ἢ τοὺς κατακαίοντας τὸν χάρτην διὰ φλογερῶν ἐπιφωνήσεων ὑπὲρ ἑλευθερίων, νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν ὑπὲρ τῶν ἑλευθέρων ἀλλὰ βασανιζομένων τούτων πλασμάτων τοῦ Θεοῦ, ἢ κατὰ τῶν ἀσεβῶν τῆς δικαιοσύνης πικραδιστῶν;

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς διαχείρισεως τῆς δικαιοσύνης ὅτε δὲν εἶχομεν τὰς πολυχρότους ταύτας συνταγματικὰς ἐλευθερίας, καὶ μεταξὺ τῆς σήμερον ἀπονεμομένης ἀφοῦ κατεκτήσαμεν αὐτάς! Τότε τὰ δικαστήρια δὲν ἦσαν κατώτερα τὴν εὐσυνειδησίαν οὔτε τῶν τῆς Γαλλίας οὔτε τῶν τῆς Ἀγγλίας· ἡ ἀπόλυτος ἀντιδικασίαι, ἰδρύσασα τὸ 1835 αὐτά, ὅτε εἰς ἄκρον εὐάριθμοι ἦσαν οἱ νομομαθεῖς, ἀνεσκάλευσεν ἐπιμελῶς καὶ τὰς παραβυστοτέρας τῶν γωνιῶν ἵνα ἀνεύρῃ ἄνδρας τιμίους καὶ μὴ πάντῃ ἀγεύστους τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων· δικηγόρον δὲ προτιμήσαντα τὰ ἴδια τῶν δημοσίων συμφερόντων ἐστηλίτευσεν καὶ διὰ βασιλικῆς διατάγματος. Μὴ ἀπατώμεθα· καὶ καταρρέακτας ἐλευθερίων ἂν ἐπιβρῆζωμεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλλάδος,

- οὐ γὰρ ποτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἀσφαλὲς πόλις,
- ἐν ᾗ τὰ μὲν δίκαια καὶ τὰ σώφρονα
- λάγδην παύεται, κωτίλος δ' ἀνὴρ λαῶν
- πανοῦργα χερσὶν κέντρα κηδεύει πόλιν. \*

Ὁ Σοφοκλῆς, ὡς βλέπεις, ἐξ ἴσου ἐπικινδύνους ἔλεγε πρὸς τὴν πολιτείαν τοὺς τε ἀδικούντας καὶ τοὺς ἄλλους· τῆς αὐτῆς περίπου γνώμης ἦτο καὶ ὁ φιλόσοφος Κεῖλων, διότι συμπεσόντος ποτὲ λόγου περὶ πόλεως «τὴν μάλιστα νόμων, ἀπεφῆνατο, ἦκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσιν πολιτείαν, ἀρίστην εἶναι.» Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τύπος, ὡς γνωστὸν, δὲν ὑπῆρχε, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ῥήτορες ἀνεβλάστανον βοτρυδὸν ὡς ἐφ' ἡμῶν αἱ ἐφημερίδες.

καὶ τοῦ ἀξιότιμου Κ. εἰσαγγελέως Παρασκευοπούλου ἀνεκάλυψεν ἐγκαίρως τὸ κακόν, καὶ δραστηριώτατα ἐργασθεὶς μετὰ τοῦ ἀξιολόγου νέου Στ. Ν. Δραγοῦμη τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐξησφάλισε τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐγκλήματος τῆς δωροδοκίας, συνεπεία τῶν ὑποίων ἑνορχαί τινες ἐκ τῶν ἐπαρχιωτῶν καθείρχθησαν ἐν ταῖς φυλακαῖς. Ἡ κοινωνία μετὰ θυμοῦ ἀναμένει τὴν τιμωρίαν τῶν ἀτίμων τούτων!

Προθυμότεροι ἡμῶν τῶν Ἀθηναίων οἱ ἐκ τῶν Ἑρμουπολιτῶν Ὀρκωτοὶ ἐμφανίζονται οὐκ ὀλίγοι κατὰ πᾶσαν συνεδρίαν· μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον δὲν ἠναγκάσθησαν εἰς ἐκστρατείας οἱ κλητῆρες πρὸς ἀναζήτησιν ἐνόρκων, εἰ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐλθόντες εἰσὶν ὀλίγιστοι. Μεταξὺ τῶν Ἑρμουπολιτῶν βλέπω συνερχομένους καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων καὶ μὴ ζητούντας ἐξαιρέσιν. Σπανία ἐν Ἑλλάδι καὶ διὰ τοῦτο ἀξιάπαινος περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων σπουδὴ, τὴν ὁποίαν χαίρων ἀναγράφω ἐνταῦθα.

N. Δ.

## ΠΕΡΙ ΤΗΣ

## ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ ὑπὸ τοῦ Ἑρνέστου Ρενάν ἐκδοθεὶς βίος τοῦ Ἰησοῦ κατέστη ἀντικείμενον γενικῶν συζητήσεων, καθ' ἃς ἄλλοι ἄλλας ἐκφέρουσι γνώμης, ἔνιοι δὲ καὶ κλονηθέντες εἰς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις των κλίνουναι νὰ συμμερισθῶσι τὴν ἰδέαν τοῦ Γάλλου τούτου, κάλλιστα ἐπραξεν ἡ Παρθώρα δημοσιεύσασα προχείρους ἀνασκευὰς τοῦ διακηθέντος συγγράμματος (1) πρὸς χειραγωγίαν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες μὴ ἐγκύψαντες ἀρκούντως εἰς τὴν μελέτην τῶν θεῶν τῆς ἐκκλησίας πατέρων, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως θεολόγων, ἐξ ὧν ἄρδην καταστρέφονται τὰ σοφίσματα καὶ τοῦ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀναρπέντος νέου αἵρεσιάρχου, παραπίθονται. Τούτων ἕνεκα καλὸν νομίζω νὰ δημοσιεύθῃ καὶ τὰ ἀκόλουθα ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος λεχθέντα ἐν τῇ Ἀγίᾳ Ἑλένῃ περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρὸς γνῶσιν τῶν ἀγνοούντων τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός· Ἡ μεγαλόνοια τοῦ Ναπολέοντος, νικηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐναργείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, παρήγαγε τὰ ἐξῆς, ἃτινα ἀπεσπᾶσθῃσαν ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Βερτράνδου, ὅστις σὺν τῷ Μονθολῶνι συνδιελέγετο μετὰ τοῦ Ναπολέοντος ἐν τῇ νήσῳ τῆς Ἀγίας Ἑλένης.

«Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Χριστὸς προτείνει εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν σειράν μυστηρίων, προστάζει ἐξουσιαστικῶς νὰ πιστεύσωμεν εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ δώσῃ ἄλλους λόγους εἰ μὴ τὸν τρομερὸν τοῦτον «Θεὸς εἰμί.» Ἀναμφιδόλως ἀπαιτεῖται πίστις διὰ τὸ καφάλαιον τοῦτο, ὅπερ εἶναι ἐκεῖνο, ἐξ οὗ πηγάζουσι ὅλα τὰ ἄλλα· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ παραδεχθῶμεν τὸν χαρακτηρὸς τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, ἡ χριστιανικὴ

διδασκαλία παρουσιάζεται με τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς ἀλγέβρας, πρέπει νὰ θαυμάσῃ τις ἐν αὐτῇ συναρμογὴν καὶ ἐνότητα ἐπιστήμης.

» Στήριζομένη ἐπὶ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἄριστα ἐξηγεῖ τὰς παραδόσεις τοῦ κόσμου, καὶ ἐνῶ διασαφίζει αὐτάς, τὰ λοιπὰ δόγματα ἀκριβῶς συνδέονται πρὸς αὐτὴν ὡς ἀλληλένδετοι κρίκοι τῆς αὐτῆς ἀλύσειος. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ Χριστοῦ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους εἶναι ὕψωμα ὅλως μυστηριώδες, συμφωνῶν ἀλλὰ τὸ μυστήριον τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς δυσκολίας, αἵτινες εἶναι εἰς ὅλας τὰς πράξεις· ἀπόβαλε αὐτὸ καὶ ἰδοὺ ὁ κόσμος καταντᾷ αἰνίγμα· ἀποδέχθητι αὐτὸ καὶ ἰδοὺ ἔχεις θαυμασίαν λύσιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ χριστιανισμὸς ὑπερέχει πάσης ἄλλης φιλοσοφίας καὶ θρησκείας, καθότι οἱ χριστιανοὶ δὲν ἀπατῶνται περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων· οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνειδίσῃ αὐτοῖς οὔτε τὴν λεπτολογίαν οὔτε τὴν ἀγρυπτίαν τῶν ἰδεολόγων, οἵτινες ἐνόμισαν ὅτι ἔλυσαν τὸ μέγα αἰνίγμα τῶν θεολογικῶν ζητημάτων διὰ κενῶν διατριβῶν περὶ τῶν μεγάλων τούτων ἀντικειμένων. Ἄφρονες, ὧν ἡ μωρία ὁμοιάζει τὴν τοῦ παιδὸς τοῦ θέλοντος νὰ ἐγγίσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, ἡ ζητούντος τὴν σελήνην διὰ τὸ παιγνίδιον ἢ τὴν περιέργειάν του. Ὁ χριστιανισμὸς λέγει μὲ ἀπλότητά «Οὐδεὶς ἑώρακε τὸν Θεὸν εἰμὴ ὁ Θεός.» Ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν ἑαυτὸν, ἡ ἀποκάλυψις αὐτοῦ εἶναι μυστήριον, ὅπερ οὔτε ὁ λόγος οὔτε τὸ πνεῦμα δύνανται νὰ καταλάβωσιν· ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐλάλησε πρέπει νὰ πιστεύσωμεν· τοῦτο εἶναι ὀρθότατον.

» Τὸ Εὐαγγέλιον ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἀπόκρυφον ἀρετὴν, οὐκ οἶδα ὁποῖαν δραστήριον θερμὴν ἐνεργοῦσαν ἐπὶ τοῦ νοῦς καὶ θέλγουσαν τὴν καρδίαν· αἰσθανόμεθα μελετώντες αὐτὸ ὅτι αἰσθανόμεθα θεωροῦντες τὸν οὐρανόν. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶναι ἀπλοῦν βιβλίον, ἀλλὰ ὃν ζῶν μετ' ἐνεργείας καὶ δυνάμεως, ἥτις κατακυριεύει πᾶν ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τὴν ἑκτασίν του. Ἰδοὺ ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης τὸ κατ' ἐξοχὴν τοῦτο βιβλίον (καὶ ἐνταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ ἤψατο αὐτὸ μετὰ σεβασμοῦ), δὲν ἀπκυδῶ ἀναγινώσκων αὐτὸ, καὶ πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν εὐχαρίστησιν. Ὁ Χριστὸς δὲν ἀλλοιοῦται, οὐδέποτε διστάζει ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἡ ἐλάχιστη περὶ ἑαυτοῦ βεβηλώσις φέρει τὴν σφραγίδα τοικύτης ἀπλότητος καὶ τοιαύτου βάθους, ὥστε κατακυριεύουσι τὸν τε ἀπείδευτον καὶ τὸν σοφόν, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν των. Οὐδαμοῦ εὐρίσκομεν τὴν αὐτὴν σειρὰν ὠραίων ἰδεῶν καὶ ἡθικῶν ἀρχῶν, αἵτινες διέρχονται ὡς τὰ τάγματα τῆς οὐρανοῦ στρατίας, καὶ ἐμποιοῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν τὸ αὐτὸ αἶσθημα, τὸ ὅποιον δοκιμάζομεν, θεωροῦντες τὴν ἀπειρον ἑκτασιν τοῦ οὐρανοῦ διαλάμποντος κατὰ τινα

ὠραίαν νύκτα τοῦ θέρους ἐκ τῆς λαμπρότητος τῶν ἀστέρων.

» Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης οὐ μόνον προκαταλαμβάνεται τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ κατακυριεύεται, καὶ οὐδέποτε κινδυνεύει ἡ ψυχὴ νὰ ἀποπλανηθῇ μετὰ βιβλίον τοῦτο. Καὶ ἀφοῦ ἅπαξ κυριεύσῃ τὸ πνεῦμα αἰχμαλωτίζει ἀκολούθως καὶ τὴν καρδίαν. Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι φίλος, πατὴρ καὶ ὄντως Θεὸς ἡμῶν. Δὲν ἔχει ἡ μήτηρ περισσοτέραν μέριμναν ὑπὲρ τοῦ θηλάζοντος παιδὸς τῆς. Ἡ ψυχὴ θελγομένη ὑπὸ τῆς ὠραιότητος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν κυριεύει πλέον ἑαυτήν, διότι ὁ Θεὸς τὴν ἐξουσιάζει, διευθύνει τοὺς διπλαγισμοὺς αὐτῆς καὶ τὰς δυνάμεις· εἶναι ἰδική του. Ὅποια ἀπόδειξις τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Μὲ κράτος τοσοῦτον ἀπόλυτον ἓνα μόνον ἔχει σκοπὸν, τὴν πνευματικὴν βελτίωσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν καθαρότητα τῆς συνειδήσεως, τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔνωσιν, τὴν ἀγιότητα τῆς ψυχῆς.

» Τέλος, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ τελευταῖόν μου ἐπιχείρημα, δὲν ὑπάρχει Θεὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐὰν ἄνθρωπος ἠδυνήθῃ νὰ ἐπινοήσῃ καὶ ἐκτελέσῃ μὲ πλήρη ἐπιτυχίαν τὸν γιγαντιαῖον σκοπὸν τοῦ νὰ ὑποκλέψῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἀνωτάτην λατρείαν, σφετεριζόμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Μόνος ὁ Ἰησοῦς ἐτόλμησε τοῦτο. Εἶναι ὁ μόνος, ὅστις καθαρά εἶπε «Θεὸς ἐγὼ εἰμὶ,» ὅπερ εἶναι λίαν διάφορον τῆς καταφάσεως «ἐγὼ εἰμὶ εἰς ὁ Θεός,» ἢ τῆς ἐτέρας «ὑπάρχουσι Θεοί.» Ἡ ἱστορία οὐδὲν ἄλλο πρόσωπον ἀναφέρει χαρακτηρισθὲν οὕτως ἀρ' ἑαυτοῦ τῇ ἐπωνυμίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἀπόλυτον ἔννοιαν.

Οὐδαμοῦ τῆς μυθολογίας ἐκδηλοῦται ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ οἱ λοιποὶ ἐθεοποιήθησαν· τοῦτο ἤθελεν εἶναι ἐκ μέρους των ἄκρα ἀλαζονεία καὶ ἄτοπος παραλογία. Οἱ ἀπόγονοι, οἱ διάδοχοι τῶν πρώτων δεσποτῶν ἐθεοποίησαν ἑαυτοὺς, διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Διὸς, ἀλλ' ἅπασι ἡ ἑλλάς ἐμειδίασεν. Ὡσαύτως καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορίαν ἀπαθέσως οὐδέποτε ἐνηργήθη σπουδαίως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Κομφίκιος ἐκήρυξαν ἑαυτοὺς ἀπλῶς πράκτορας τῆς Θεότητος. Ἡ Θεὰ Ἡγερία τοῦ Νουμᾶ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἄλλο τί εἰμὴ προσωποποίησης τῆς ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῶν δασῶν ἀρυομένης ἐμπνεύσεως. Οἱ Βραχμᾶνες θεοὶ τῶν Ἰνδῶν εἶναι ψυχολογικὴ ἐπινόησις. Πῶς λοιπὸν εἰς Ἰουδαίῳ, οὗ ἡ ἱστορικὴ ὑπαρξὶς βεβαιοῦται ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας τῆς καθ' ἣν ἐξῆσεν ἐπαρχίης, μόνος αὐτὸς υἱὸς τέκτονος κηρύττεται εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ὡς αὐτὸς ὁ Θεός, τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄν, ὁ δημιουργὸς τῶν ὄντων, οἰκαιοποιεῖται πᾶν εἶδος λατρείας, οἰκοδομεῖ ἰδίαις χερσὶ τὴν λατρείαν του οὐχὶ ἐκ λίθων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων; Ἐξίστανται μὲν αἱ ἄνθρωποι περὶ τῶν κατα-

κτῆσιων τοῦ Ἀλεξάνδρου! ἀλλ' ἰδοὺ κατακτητῆς, ὅστις δημεύει τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ, συνάπτει, συσσωματοῖ ἐαυτῷ οὐχὶ ἐν ἔθνει, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὅποιον θαῦμα! Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς γίνεται παράρτημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πῶς; διὰ θαύματος ὑπερβαίνοντος πάντα τὰ θαύματα· θέλει τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, δηλαδή τὸ μᾶλλον δυσκατόρθωτον ἐν τῷ κόσμῳ· ἐκεῖνο, ὅπερ μάτην ζητεῖ ὁ σοφὸς παρὰ τινων φίλων, ὁ πατὴρ παρὰ τῶν τέκνων, ὁ σύζυγος παρὰ τῆς συζύγου, ὁ ἀδελφὸς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐνὶ λόγῳ τὴν καρδίαν· τοῦτο θέλει ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀπαιτεῖ ἀπολύτως, καὶ εὐθὺς ἐπιτυγχάνει. Ἐκ τούτου συμπεραίνω τὴν θεότητά του.

» Ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Καῖσαρ, ὁ Ἀννίβας, Λοδοβίκος ὁ ΙΔ'. μεθ' ὅλην τὴν μεγαλόνοιαν αὐτῶν ἀπέτυχον· κατέκτησαν τὸν κόσμον, καὶ δὲν κατώρθωσαν ἓνα φίλον! Ἰσως ἐγὼ εἶμαι ὁ μόνος ὁ νῦν ἀγαπῶν αὐτούς. Ὁ μέγας Λοδοβίκος ΙΔ', ὅστις τοσοῦτον ἐλάμπρυνε τὴν Γαλλίαν καὶ τὸν κόσμον, δὲν εἶχε ἓνα φίλον ἐν ὅλῳ τῷ βασιλείῳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενεῖᾳ αὐτοῦ. Ναὶ μὲν ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα μας· ἀλλὰ διατί! διότι ὑπακούομεν εἰς τι ἐνστιγμα τῆς φύσεως, εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τινὰ ἀνάγκην, ἣν καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἀναγνωρίζουσι καὶ ἐκπληροῦσιν· ἀλλὰ πόσα τέκνα μένουσιν ἀναίσθητα εἰς τὰς θεραπείας μας, εἰς τὰς φροντίδας τὰς ὁποίας ἐπιδαψιλεύομεν εἰς αὐτά! πόσον ἀχάριστα τέκνα! Σὲ ἀγαπῶσιν ἄρα τὰ τέκνα σου, στρατηγὲ Βερτράνδε; Σὲ μὲν τὰ ἀγαπᾷ, ἀλλὰ δὲν εἶσαι βέβαιος ἂν ἀνταγαπᾷσαι ὑπ' αὐτῶν· οὔτε αἰ εὐεργεσίαι σου, οὔτε ἡ φύσις θέλουσι ποτὲ ἰσχύσει νὰ τοῖς ἐμπνεύσωσι τοιαύτην ἀγάπην, οἷα ἡ τῶν χριστιανῶν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν. Ἐὰν ἀποθάνῃς, τὰ τέκνα σου θέλουσι βεβαίως σὲ ἐνθυμηθῆ· δαπανῶντα τὴν παρουσίαν σου, οἱ δὲ ἐκγονοὶ μόλις θέλουσι μάθει ἐὰν ὑπῆρξες. Καὶ σὺ εἶσαι ὁ στρατηγὸς Βερτράνδος, καὶ εἰμὲθα μεμονωμένοι ἐν τινὶ νήσῳ, καὶ οὐδεμίαν ἄλλην διασκέδασιν ἔχεις εἰμὴ τὴν θέαν τῆς οἰκογενείας σου.

» Ὁ Χριστὸς ὅμως λαλεῖ, καὶ ἔκτοτε αἱ γενεαὶ τῷ ἀνήκουσι διὰ δεσμῶν στενωτέρων καὶ μᾶλλον ἐνδομύχων τῶν τοῦ αἵματος, δι' ἐνώσεως ἐνδοτέρως, ἱερωτέρας καὶ ἐπιτακτικωτέρας οἰασθήποτε ἄλλης. Ἀνάπτει φλόγα ἀγάπης κτεινούσης τὴν ἀγάπην ἡμῶν αὐτῶν καὶ ὑπερβαίνουσης πᾶσαν ἄλλην. Εἰς τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς θελήσεώς του πῶς νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν τὸν δημιουργὸν λόγον τοῦ κόσμου; Οἱ θεμελιωταὶ τῶν θρησκειῶν δὲν ἔλαβον οὔτε καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ μυστικοῦ τούτου ἔρωτος, ὅστις εἶναι ἡ οὐσία τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ τὸ ὠραῖον ὄνομα τῆς ἀγάπης. Καὶ τοῦτο διότι δὲν ἐτόλμων νὰ βίβησιν κατὰ τοῦ σκοπέλου τούτου, διότι ἐν τοιαύτῃ ἐργα-

σίᾳ, οἷα ἡ πρόσκτησις τῆς ἀγάπης ὁ ἄνθρωπος φέρει ἐν ἑαυτῷ τὸ βαθὺ αἶσθημα τῆς ἀδυναμίας του. Ὅθεν τὸ μέγιστον θαῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ βασιλεία τῆς ἀγάπης.

» Μόνος αὐτὸς ἡδυνήθη νὰ ὑψώσῃ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων μέχρι τοῦ ἀοράτου, μέχρι τῆς θυσίας τοῦ χρόνου· μόνος αὐτὸς δημιουργῶν τὴν θυσίαν ταύτην ἐδημιούργησε δεσμὸν μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Ὅσοι πιστεύουσιν εὐλικρινῶς εἰς αὐτὸν συναισθάνονται τὴν ὑπερφυσικὴν καὶ ἀνωτάτην ταύτην ἀγάπην· φαινόμενον ἀνεξήγητον, ἀδύνατον εἰς τὸν λόγον καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, πῦρ ἱερὸν δοθὲν εἰς τὴν γῆν παρὰ τοῦ νέου τούτου Προμηθέως, οὗ ὁ πανδαιμάτωρ χρόνος δὲν δύναται οὔτε νὰ καταναλώσῃ τὴν δύναμιν, οὔτε νὰ περιορίσῃ τὴν διάρκειαν. . . . Ἐγὼ ὁ Ναπολέων τοῦτο μᾶλλον θαυμάζω, διότι πολλάκις τὸ ἐσκέφθην· καὶ τοῦτο μοὶ ἀποδεικνύει ἀπολύτως τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

» Ἐνθουσίασα πλήθη ἀνθρώπων, ἅτινα ἀπέθνησκον ὑπὲρ ἐμοῦ· ἀλλὰ μὴ γένοιτο νὰ παραβάλω ποτὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην, καθόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ὅσον τὰ αἶτια αὐτῶν! ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἦτον ἀναγκασία ἡ παρουσία μου· ὁ ἤλεκτρισμός τοῦ βλέμματός μου, ὁ τόνος τῆς φωνῆς μου, εἰς λόγος μου ἦνα πτον τὸ ἱερὸν πῦρ εἰς τὰς καρδίας. . . . Βέβαια κατέχω τὸ μυστικὸν τῆς μαγικῆς δυνάμεως, ἥτις ἀφαρπάζει τὸ πνεῦμα, ἀλλ' εἰς οὐδένα δύναμαι νὰ τὸ μεταδώσω· οὐδεὶς τῶν στρατηγῶν μου τὸ ἔλαβε παρ' ἐμοῦ ἢ τὸ ἐμάντευσε, οὐδὲ ἔχω τὸ μυστικὸν νὰ διακωλύσω τὸ ὄνομά μου καὶ τὴν ἀγάπην μου εἰς τὰς καρδίας, καὶ νὰ ποιήσω θαύματα ἐν αὐταῖς ἄνευ τῆς βοηθείας τῆς ὕλης.

» Νῦν ὅτε εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρίστην Ἑλένην. . . νῦν ὅτε εἶμαι μόνος καὶ προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τούτου, τίς ἀγωνίζεται καὶ κατακτᾷ βασιλείαν ὑπὲρ ἐμοῦ; ποῦ εἶναι οἱ φίλοι τῆς δυστυχίας μου; τίς μὲ ἐνθυμεῖται; τίς ὑπὲρ ἐμοῦ ταραττεται ἐν Εὐρώπῃ; τίς μοὶ ἀπέμεινε πιστός; ποῦ εἶναι οἱ φίλοι μου; Ναί· ὑμεῖς δύο ἢ τρεῖς, οὓς ἡ πίστις ἀπαθανατίζει, συμπεριζέσθε καὶ παραμυθεῖτε τὴν ἐξορίαν μου (ἐνταῦθα ἡ φωνὴ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνέλαθεν ἰδιαίτερον τόνον εἰρωνικῆς μελαγχολίας καὶ βαθυτάτης λύπης). Ναὶ ἡ ὑπαρξίς μου ἔλαμψε μεθ' ὅλην τὴν λάμψιν τοῦ διαδήματος καὶ τῆς κυριαρχίας· καὶ ἡ ὑμετέρα, Βερτράνδε, ἀντανάκλα τὴν λάμψιν ταύτην, ὥς ὁ παρ' ἡμῶν χουσωθεὶς δόμος τῶν ἀπομάχων ἀντανάκλα τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. . . ἀλλ' αἰ συμφοραὶ ἦλθον, ὁ χρόνος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξηλείφθη· ὁ ὕψος τῆς ἀτυχίας καὶ τῶν ὕβρεων, ἐξ οὗ καθ' ἑκάστην μὲ πατίζουσιν, ἐκφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ τελευταῖα αὐτοῦ μέριμ. Δὲν

εἰμεθα πλέον εἰμὴ μόλυβδος, στρατηγὲ Βερτράνδε, καὶ μετ' ὀλίγον ἐγὼ ἔσομαι γῆ καὶ σποδός. Τοιαύτη ἡ θέσις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τοιαύτη ἡ τοῦ Καίσαρος καὶ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου! Καὶ λησμονούμεθα! καὶ τὸ ὄνομα εἴτε κατακτητοῦ εἴτε αὐτοκράτορος δὲν εἶναι πλέον εἰμὴ θέμα διὰ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ κατωρθώματά μας πίπτουσιν ὑπὸ τὴν μάστιγα σχολαστικοῦ τινος παιδοτρίβου ἐπαινοῦντος ἢ ψέγοντος ἡμᾶς. Πόσας διχόφους κρίσεις ταλμῶσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦ μεγάλου Λοδοβίκου τοῦ ΙΔ'! μόλις ἀπέθανε καὶ ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς καταλειφθεὶς μόνος, μονιώτερος εἰς τὸν ἐν Βερσαλίᾳ κοιτῶνά του . . . ἡμελημένος ὑπὸ τῶν αὐλικῶν του, καὶ ἴσως ἀντικείμενον τῶν χλευασμάτων, δὲν ἦτο πλέον ὁ κύριος αὐτῶν, ἀλλὰ πτώμα, φέρετρον, λάκκος καὶ ἡ φρικτὴ θεὰ ἐπικειμένης ἀποσυνθέσεως. Ἔτι ὀλίγον . . . καὶ ἰδοὺ ἡ τύχη μου, καὶ τὸ εἰς ἐμὲ ὡσαύτως συμβησόμενον . . . Αὐλοφονηθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς ὀλιγαρχίας ἀποθνήσκω πρὸ καιροῦ, καὶ τὸ πτώμά μου ἐπιστρέφει εἰς τὴν γῆν ἵνα γίνῃ βορὰ τῶν σκωλήκων. Ἰδοὺ ἡ ἐγγυτάτη τύχη τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

» Ὅποια ἄβυσσος μεταξὺ τῆς μεγάλης ἀθλιότητός μου, καὶ τῆς αἰωνίας βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, κηρυττομένου, ἀγαπωμένου, λατρευομένου ζῶντος ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ . . . Εἶναι ἄρα τοῦτο θάνατος; δὲν εἶναι μάλλον ζωὴ; ἰδοὺ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ θάνατος Θεοῦ.

*Ἐν Τριπόλει τὴν 1 Μαρτίου 1865.*

I. H. MANESSIS.

## ΝΕΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

τῆς

## ΤΟΥΡΚΙΑΣ.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν νέαν διοικητικὴν διοργάνωσιν τῆς Τουρκίας. Ὁ διοικητικὸς νόμος, ἀπομίμησις τοῦ γαλλικοῦ, ὡς πρὸς τὰς διαίρέσεις μάλιστα, ἐφηρμόσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τρεῖς νομούς· εἰς τὸν περὶ τὸν Δούναβιν, τὴν Βόσναν μετὰ τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ τὴν Συρίαν. Περιεργίας δὲ ἕνεκα δημοσιεύομεν ἐν συνόψει τοὺς κυριώτερους ὅρους αὐτοῦ.

Τὸ κράτος διαιρεῖται εἰς νομούς (βιλαέτια, *départemens*), ἐπαρχίας (σαντζάκια, *arrondissements*), κοινότητες (καζάδες, *cantons*), καὶ δήμους (*communes*). Κατὰ δὲ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία πεντήκοντα τοῦλάχιστον οἰκίαι συγκροτοῦσιν ἐνορίαν (*quartier*), ἐκάστη δὲ ἐνορία ἀποτελεῖ δημοτικὴν περιοχὴν.

Ὁ νομάρχης (βαλῆς) ἔχει καὶ πέντε βοηθοὺς, τοὺς ὁποίους ὑπουργοὺς μάλλον δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν· διότι ὁ μὲν ἐφορᾷ τὰ οἰκονομικὰ, ὁ δὲ τὰ ἐξωτερικὰ, ὁ τρίτος τὰ δημόσια ἔργα, ὁ τέταρτος τὰ τῆς ἐμπορίας καὶ γεωργίας καὶ ὁ πέμπτος ἀσχολεῖται εἰς τὴν διοίκησιν ἐν γένει, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν. Ἐκάστος δὲ τῶν ὑπουργῶν τούτων ἔχει καὶ γραφεῖον, ὁ δὲ πέμπτος καὶ τυπογραφεῖον.

Πλὴν δὲ τούτων ἔχει καὶ συμβούλιον ὁ νομάρχης, συγκείμενον ἐκ τοῦ ἀνωτάτου δικαστοῦ τοῦ νομοῦ, τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν, τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τοῦ ἐπὶ τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἑξ ἄλλων ἐκλεγμένων, τῶν μὲν τριῶν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τοῦ νομοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν ὑπὸ τῶν πρεσβευόντων ἄλλα δόγματα. Τὸ συμβούλιον τοῦτο σκέπτεται περὶ πάντων, ἐκτὸς περὶ τῶν δικαστικῶν εἰς ἃ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίῃ. ἔχει δὲ ὁ νομάρχης καὶ γενικὸν ἀστυνόμον.

Τὴν δικαιοσύνην τοῦ νομοῦ διαχειρίζεται εἰς ἀνώτατος δικαστὴς καὶ τρία δικαστήρια, πολιτικόν, ἐγκληματικόν καὶ ἐμπορικόν. Ἐκάτερον τῶν δύο πρώτων σύγκειται ἐκ μελῶν ἑξ, ὧν τρία ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τρία ἐκ τῶν ἄλλων· τὸ δὲ ἐμποροδικεῖον ἔχει πρόεδρον καὶ πολλὰ μέλη.

Ἐκλέγεται δὲ καὶ νομαρχικὸν συμβούλιον, τὸ ὅποion ἅπαξ τοῦ ἔτους συνέρχεται εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ νομοῦ. Πρὸς συγκρότησιν αὐτοῦ ἐκάστη ἐπαρχία στέλλει ἀνὰ τέσσαρας, δύο Ὀθωμανοὺς καὶ δύο ἐκ τῶν ἄλλων.

Ὁμοία περίπου εἶναι καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν κοινοτήτων, καὶ τῶν δήμων ἢ διοργανώσεις. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι ὁ νόμος παραδέχεται καὶ δήμους ὀλιγωτέρους τῶν εἰκοσιν οἰκιῶν περιέχοντας.

Τοὺς δὲ δημάρχους καὶ τοὺς δημοτικοὺς συμβούλους ἐκλέγουσιν οἱ δημῶται. Ὡς ἀξίους δὲ περιεργίας παραθέτομεν ἐνταῦθα τοὺς ὅρους καθ' οὓς ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τῶν τε ἐκλογέων καὶ τῶν ἀίρεσίμων.

« Ἄρθρ. 67. Ἐκάστος Ὀθωμανὸς ὑπὸ ἡλικίας, εἰς ὅποιονδήποτε θρησκευτικὴν κοινότητα καὶ ἂν ἀνήκει, ἔχων δεκαοκτὼ μὲν ἑτῶν ἡλικίαν, συμφέροντα δὲ ἐν τῷ δήμῳ καὶ ἀποτίων κατ' ἔτος πεντήκοντα τοῦλάχιστον γροσίων (13 δραχ.) ἀμέσους φόρους, εἶναι μέλος τοῦ δημαρχειακοῦ συμβουλίου, τὸ ὅποion κατ' ἔτος συνέρχεται πρὸς ἐκλογὴν τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ συμβουλίου.

« Ἄρθρ. 68. Ἐκλέγεται δὲ δήμαρχος ἢ σύμβουλος πᾶς ὑπὸ ἡλικίας Ὀθωμανὸς τριάκοντα ἑτῶν ἡλικίαν ἔχων, συμφέροντα ἐν τῷ δήμῳ καὶ ἀποτίων ἐκατὸν τοῦλάχιστον γροσίων (26 δρ.) ἀμέσους φόρους. »

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης βάσεις τοῦ συστήματος εἰσὶν αὗται αἱ γαλλικαί, εἰ καὶ πολυπλοκώτερα φαί-